

Ponavljalne vaje za 2. kolokvij

Andrej Studen

26. maj 2008

Unipolarni tranzistorji

1. Naredi tokovni izvor z n-MOSFET. Recimo za $I_D(\text{ON}; @10 \text{ V})=500 \text{ mA}$, $U_T=2 \text{ V}$. Kakšna mora biti napetost na vratih(G) U_G za tok 2 mA skozi MOSFET? Recimo, da imamo napajalno napetost $U_+=12 \text{ V}$. Za U_G izdelaj delilnik napetosti med U_+ in zemljo. Kakšen par uporov potrebuješ?
2. Naredi degenerirani tokovni izvor z n-kanalnim JFETom. Namesto upora proti zemlji uporabi MOSFET. Veži vrata (G kontakt) JFETA na zemljo. Kakšna mora biti napetost na vratih MOSFETA, da bo tekel tok $I=2 \text{ mA}$. Denimo $I_D(\text{ON}, @U_{REF})=500 \text{ mA}$, $U_T(\text{MOSFET})=2 \text{ V}$, $U_T(\text{JFET})=-2\text{V}$, $I_{DSS}(\text{JFET})=1 \text{ mA}$. Nekaj enačb, ki pridejo prav:

$$\text{upor FET: } R = \frac{U_{GS} - U_T}{2I_{D,sat}}; \quad (1)$$

$$\text{nasiceni tok MOSFET: } I_{D,sat} = \frac{I_D(\text{ON}, @U_{REF})}{(U_{REF} - U_T)^2} (U_{GS} - U_T)^2 \quad (2)$$

$$\text{nasiceni tok JFET: } I_{D,sat} = \frac{I_{DSS}}{U_T^2} (U_{GS} - U_T)^2 \quad (3)$$

$I_{D,sat}$ je tok med izvorom (S) in ponorom (D), ki teče, ko je $U_{DS} \ll U_T$.

3. Naredimo tokovni izvor z JFETom, kontakt G vežemo na zemljo. Med napajalno napetostjo U_+ in kontakt D vežemo upor R. Za dovolj majhne upore je tok skozi upor neodvisen od vrednosti upora. Ko večamo upor, bo napetost U_{DS} padla pod U_T in FET ne bo več v nasičenju. Namesto enačbe (3) velja

$$I_D = I_{D,sat} \left(2 \frac{U_{DS}}{U_{GS} - U_T} - \left(\frac{U_{DS}}{U_{GS} - U_T} \right)^2 \right) \quad (4)$$

Kako se spreminja tok skozi JFET (enak toku skozi upor), ko upor preseže vrednost $R_{MAX}=(U_++U_T)/I_{DSS}$? Skiciraj potek toka I_D v odvisnosti od upora R vsaj do $R=2R_{MAX}$. Primerjaj skico s tisto, ki jo dobiš pri tokovnem izvoru z bipolarnim npn tranzistorjem.

4. Naredi ojačevalec z ojačanjem $A=-2$ z n-JFET tranzistorjem. Upor R_1 je poljuben. Računaj z majhnimi popravki. Izberi R_S in R_D tako da bo delovna točka izhoda pri $U_+/2$. Določi napako pri računanju z majhnimi popravki! Napako oceni z velikostjo popravka $(\Delta I_D/I_D)^2$. Parametri $I_{DSS}=1$ mA, $U_T=-2$ V, $U_+=12$ V. Kakšna bo napaka, če ojačanje povečamo na $A=-4$? Kondenzator ignoriraj!
5. Sestavi sledilec s p-JFET tranzistorjem. Izberi R_S , da bo delovna točka pri $U_+/2$. Kakšna je napaka na izhodu? Napako določi kot $Err=|\Delta U_S/\Delta U_G-1|$. Parametri $I_{DSS}=1$ mA, $U_T=+2$ V, $U_+=12$ V.
6. Obravnavaj detektor maksimalne višine.
  - Kakšen je zamik pri sledenju, ko je vhod nekaj časa manjši od trenutnega maksimuma U_{max} , potem pa ga zopet preseže? Izhod IC_1 je namreč v negativnem nasičenju, ko je dioda zaprta. Če je negativna napajalna napetost $-V_0$, mora v trenutku poskočiti na U_{max} . No, to se ne zgodi v trenutku, pač pa ojačevalec sledi z maksimalno sledilno strmino S . Potreben čas bo torej:

$$T = \frac{(U_{max} - (-U_0))}{S} \quad (5)$$

Oceni za $U_{max}=5$ V, $U_0=15$ V in $S=1$ V/ μ s.

- Če IC_1 lahko pošilja kvečjemu tok 10 mA in imamo 1 μ F velik kondenzator C , kakšna bo največja strmina, ki ji bo še lahko sledil izhod?
- Skozi diodo, zaprt FET in vhod IC_2 teče skupni tok 1 pA. S kakšno strmino bo padala napetost na kondenzatorju medtem ko bi le-ta moral držati konstantno napetost?
- MOSFET ima $U_T=2$ V. Kolikšno napetost moramo pripeljati za trenutek na kontakt G , da bomo resetirali izhod? Kako dolgo mora biti MOSFET odprt, da bo napetost padla z 10 V na 0.1 V? Denimo, da ima tranzistor v prevodnem stanju upornost $R=50$ Ω .

Digitalna elektronika

7. Izračunaj v 5-bitnem dvojiškem komplementu:
  - $5+7$
  - $-5+11$
  - $4*(-3)$
  - $5*2$
8. Zapiši v desetiškem zapisu:
  - 11011_2

- $1ff_{16}$
  - 71_8
9. Zapiši v binarnem ($_2$), oktalnem ($_8$) in heksadecimalnem ($_{16}$) zapisu:
    - 22_{10}
    - 63_{10}
    - 65_{10}
  10. S Karnaughjevimi diagrami sestavi vezje, ki pove, če je binarno zapisano število med 0 in 15 praštevilo. Recimo, da 1 je praštevilo, 0 pa ne.
  11. Naredi multiplekser s 4 vhodi (2 adresna vhoda) z običajnimi (IN, ALI, ...) vrati. Pomagaj si s Karnaughjevimi diagrami.
  12. Naredi demultiplekser za 4 vhode. Demultiplekser poveže izhod izbran z 2-bitno adresno z vhodom. Ostali izhodi so prekinjeni.
  13. Karnaughjev diagram za vse prečke v 7-bitnem LED številčnem prikazovalniku.
  14. Nariši realizacijo IN vrat s tremi vhodi v CMOS tehniki.
  15. Nariši realizacijo ALI vrat s tremi vhodi v CMOS tehniki.
  16. Sestavi štoparico s samo enim gumbom - zaporedni pritiski na gumb pomenijo start, stop, reset, start, stop, itd.. Dodaj 4-bitni števec pulzov.
  17. Določi natančnost (najmanjšo spremembo vhodne napetosti, ki še spremeni vrednost bitov na izhodu) 12-bitnega analogno-digitalnega pretvornika (ADC) z vhodnim razponom 0-2 V!
  18. V vezju na sliki uporabljamo digitalno-analogni pretvornik (DAC) kot regulator toka skozi upornik R. Kakšen mora biti upor, da bomo lahko spreminjali tok z natančnostjo $500 \mu A$? Vhodna napetost U_+ je 5 V, DAC ima 10 bitov.
  19. Nariši shemo digitalno-analognega pretvornika, ki dvomestno digitalno število v BCD zapisu pretvori v analogno napetost med 0 in 9.9 V. Vzemi, da za vsako od para števk (A, B) v BCD zapisu uporabimo 4-bite (A_3 je najpomembnejši, A_0 najmanj pomemben), ki zavzamejo vrednosti med 0 V (logična vrednost 0) in 1 V (logična 1). Uporabi en operacijski ojačevalec za seštevanje in enega za spremembo predznaka. Napajanje je ± 15 V.
  20. Oglej si R-2R digitalno-analogni pretvornik. Določi tokove, ki tečejo skozi vsakega od 8 upornikov. Kako natančno se morajo ujemati upori? Vzemi, da je lahko napaka na izhodu kvečjemu $\frac{1}{2}$ velikosti najmanj pomembnega bita.
  21. Izberi U_{REF} za dvo-naklonski analogno-digitalni pretvornik, da bo natančnost pri 10-bitnem števcu enaka 0.5 mV.

22. Za merjenje časovne razlike dostikrat sestavimo dvo-stopenjsko vezje. Prva stopnja pretvarja čas v (analogno) napetost (TAC), druga stopnja pa je analogno-digitalni pretvornik (ADC). TAC je sestavljen iz konstantnega tokovnega izvora/ponora in integratorja, kot kaže slika. Denimo, da imamo 10-bitni ADC, ki jemlje signale med 0 in 2 V, merimo pa signale, ki so dolgi kvečjemu 20 ns. Kakšno tok naj daje tokovni izvor, da bo ločljivost najboljša? Kakšna je ta ločljivost? Kondenzator C ima vrednost 1 pF. Bi znal sestaviti tak tokovni izvor in npn tranzistorja; denimo da je na voljo napajalna napetost $U_+ = 15$ V?